ג) שבת סב: ע"ש, ד) [עיין

מוספות ב"מ ל: ד"ה לח], כ) [שבת קלע.], 1) [שם], 1) [ל"ל אלעור],

ה) ועיין ע"ין, ע) סוטה יו נשרן שרו, שי סוסה מח: סנהדרין יא, י) [נייל אלטור], ל) [נדה כ: גיטין יט:], ל) [מגילה ט: ע"ש], מ) בע"י ליחא: מלבוא,

הגהות הב"ח

(A) גמרא מהשתרע והמסכה צרה כהתכנס

מאי קלר: (3) שם במנעליהן ומהלכות

בקרקע ומתיזות: (ג) שם כארס דעכנא שפיכות דמים כו': (ד) שם פה לפה

רשעים היו אלא שתלו

ו שעים היו אלא שהלד בטחוגם וכו' והר הבית לבמות יער אכל מקדש

שני שאנו בקיאים בו שהיו עוסקין נמורה כו': (ה) שם ושפיכות דמים

ובמקדש ראשון לא הוה

ביה שנאת חנם והכתיב כצ"ל והשאר נמחק: (1) שם

דא"ג סליקו: (ז) רש"י ד"ה ששהו כו' נעלי גאוה והיו: (ת) שם ד"ה שני

רעים. שהעמיד מנשה

ד"ה ושלש גזירות כו' שדה

ועיים וכמות יער עיים

עולה כו' ססמגור. שהסס

מכתתו ומגררו מבפנים סם

ד"ה שדי גברי כו' או את

הרוחן תחליף חו את הפושט:

בשוקי י וכשמגיעות כו׳

1. גַם בְּטֶרֶם יַקְטִרוּן אֶת הַחֵלֶב וּבָא נַעַר הַבּהֵן וְאָמֵר לְאִישׁ הַוֹּבָּח תְּנָה בָשֶׁר לִצְלוֹת לַבֹּהַן וְלָא ששהו את קיניהן. שהיו מביאות במלאות ימי לידתן ליטהר לאכול בקדשים והם היו בעלי (ו) גיאות והיו מתרשלין בהקרבתן והנשים ממחינות שם עד שיקריבום ומשתהות מלחזור למקומן אלל בעליהן ומבטלין את הנשים מפריה ורביה: מהשחרע. דריש בנוטריקון יַקַח מִמְּךְ בָּשָׁר מְבֻשָּׁל כִּי אָם חָי: וַיֹּאמֶר אֵלְיוּ הָאִישׁ קַטֵּר יַקְטִירוּן כַּיּוֹם ָּהְאַיִּשׁ לֵּפֵּוּ יַּלְּטְּיוּ זּוּן בַּיּחם הַחֵלֶב וְקַח לְךְּ כַּאֲשֶׁר תְאַנֶה נַפְשֶׁרְ וְאָמֵר לֹא כִּי עַתָּה תִּתֵן וְאָם לֹא לָקַחְתִּי בְחָזְקָה: וַתְּהִי חַטַּאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מאד את פני יי כי נאצו

> שמואל א ב טו-יז 2. כי קצר המצע מַהשְׁתָּרֵע וְהַמַּסֵּכָה צְרָה בַּהַתְבַּנַס: ישעיהו כח כ 3. כנס כנד מי הים נתן

תהלים לג'ז 4. וַלּאמֶר יְיָ יַעַן בִּי גְּבְהוּ בְּנוֹת צִיוֹן וַתִּלַבְנָה נְטוּיוֹת גָּרוֹן וּמְשַׂקְרוֹת עינים הָלוֹךְ וְטָפֹּף תֵּלַכְנָה ישעיהו ג טז

5. וְגֵם דָּם נֶקִי שְׁפַּרְ מְנֵשֶׁה הַרְבֵּה מְאד עַד אֲשֶׁר מִלָּא אָת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר מִלֵּא אָת יִרוּשָׁלַם פה לפה לבד מחטאתו לְעֲשׁוֹת הָרֵע בְּעֵינֵי יְיָ: מלכים ב כא טז

בִּמִחִיר וכהניה וּנְבִיאֶיהָ בְּבֶּטֶף יִקְסֹמוּ וְעַל יְיָ יִשְּׁעֵנוּ לֵאמֹר וְעַל יְיָ יִשְּׁעֵנוּ לֵאמֹר וְהַלוֹא יִיְ בְּקַרְבֵּנוּ לֹא ְּהְנוֹא עְלֵינוּ רְעָה: מיכה גיא מיכה גיא לָכַן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן 7. לָכַן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן

יִּין שְּׁדֶה תַּחֲרֵשׁ וִירוּשְׁלֵם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבּּיִת לְבְמוֹת יָעֵר: מיכה ג יב 8. וְעַקּ וְהִילַל בֶּן אָדָם בִּי הִיא הָיְתָה בְעַמִּי הִיא בָּכָל נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאַל מְגוּרֵי אֶל דֶוֶרֶב הָיוּ אֶת

עַמִּי לְכַן סְפֹּק אֶל יָרֵך: יחזקאל כא יז 9. אָם חוֹמֶה הִיא נִבְּנֶה עָלֶיהָ טִירַת בְּסֶף וְאָם דֶּלֶת הִיא נָצוּר עָלֶיהָ לוח אָרַז:

10. יפת אלהים ליפת וְיִשְׁכּוֹ בְּאָהֲלֵי שֵׁם וְיִהִּי רְנַעַן עֶבֶד לְמוֹ: . בראשית ט כז

רבינו חננאל

מקדש ראשון חרב על ג׳ דברים עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים כו׳. אלא בנשיאיהם ולא בשאר העם. רשעים הם ותלו תעם. ישעים יום ווגדו בטחונם בהקב״ה שנאמר ועל ה' ישענו לאמר. מקדש שני אע״ף שהיחה חרב משום שנאת חנם], ללמד ששקולה שנאת חנם עריות ושפיכות דמים. [אם כולם, היו כחומה ולא היו נמאסים. כדכתיב הז אל אלא היון נבנים בטירת

רבי אלעזר דמרא דארעא רישראל הוה לא הוה משתעי רשב"ל בהדיה. פי׳ לא היה מתחיל לדבר עמו אבל כשר"א היה מתחיל לדבר עם ריש לקיש היה משיב לו

כדאשכחן בפ"ק דובחים (דף ה.) גבי רמי ר"ל על מעוהי ומקשי אם כשרים הן לירלו כו' שהשיב לו ר"א וגם הוא חזר והשיב לו: איני

בשרם יקשירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר מבושל כי אם חי ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה ותהי חמאת הנערים גדולה מאד את פני ה' כי

נאצו האנשים את מנחת ה': ימקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"ז דכתיב בי קצר המצע מהשתרע 6 מאי קצר המצע מהשתרע א"ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד יוהמסכה צרה כהתכנס א"ר שמואל בר נחמני כי מטי רבי יונתן להאי קרא בכי אמר מאן דכתיב ביה יכונם כגד מי הים נעשית לו מסכה צרה גלוי עריות דכתיב -ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נמויות גרון ומשקרות עינים הלוך ומפוף תלכנה וברגליהן תעכסנה יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות בקומה זקופה ומשקרות עינים דהוו מליין כוחלא עיניהן הלוך ומפוף תלכנה שהיו מהלכות עקב בצד גודל וברגליהן תעכסגה א"ר יצחק שהיו מביאות מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן 💿 וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתיזות עליהן ומכניסין בהן יצה"ר כארם 🌣 בכעום שפיכות דמים דכתיב זוגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלם פה לפה יי אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב יימפני שהיתה בו שנאת חגם ללמדך ששקולה שנאת חגם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים (יי) רשעים היו ייאלא שתלו במחוגם בהקב"ה אתאן למקדש ראשון דכתיב יראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה ילפֿיַכך הבַיָּא עליהן הקב"ה ג' גזרות כנגד ג' עבירות שבידם שנאמר ילכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב ימגורי אל

מהשתרר ריע אחד: **שני ריעים. (ח**) ללם שהעמיד מנשה בהיכל. לרה לשון ריעות כשתי נשים לאיש אחד וכעסתה לרתה (שמואל א א) ואשה אל אחותה לא מקח ללרור (ויקרא ימ): ראשיה בשוחד ישפוטו. סיפיה דקרא ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו וגו': ועליהם. אמקדש ראשון קאי: ושלש גוירות. שדה (ט) עיין ובמות יער. ששהו את קיניהן מיהא מעלה עליהן הכתוב ועיין חורבה במטאטא השמד (ישעיה כאילו שכבום בזיון קדשים דכתיב יגם

יד) למו ויעה ברד מחסה כזב (שם כח): שנתגלה עונס. לא היו מכסין פשעיהם: נתגלה קלם. לפי מלחות לבבל שבעים שנה אפחוד אחכם (ירמיה כט): אחרונים לא נסגלה עונס. בני מקדש שני רשעים היו בסתר: בירה תוכיה. בית המקדש: עידיכם בירה. בנין הבית עד לכם בדבר שלה חזר לנו וחזר לרחשונים: סנינא לכו. לכל בני בבל שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכינה מלבוא מי מלשוב לשרות בבית שני: נמשלתם ככסף. שאינו נרקב כך לא הייתם חסרים שכינה: כדלחות. שער שיש בו שני דלתות פותח אחד וחבירו סוגר כך עליתם לחצאין: שהרקב שולט בו. מקלתו תולעת אוכלתו מתוכו ומקלתו קיים כך קלת חזון שכינה היה שם וכלו לא היה: מאי ארו. מאי נמשלתם לארו דקאמר: אמר עולה ססמגור. יי מכתתו ומגררו מבפנים. ססמגור שם תולעת: מאי ססמגור. כלומר למה נמשלו בבית שני לססמגור לענין שריית שכינה: א"ר אבא בת קול. נשתייר להו כאשר נשאר מן הארז מקלת מועט: שדי גברת בינייהו. או (כ) הרוחץ תחליף או הפושט היד אי ר"ש בן לקיש הוה הרוחץ זעירי פשט לו היד או רבה בר בר חנה פשט לו היד

ור"א היה הרוחץ: כי אפא. ר"ש

בן לקיש לקמיה דר׳ יוחנן וסיפר

כד

אמרתי לו לפלוני:

מוסף רש"י

ששהו את קיניהן. שהיו מסרבין להקריב שום קרבן אלא בקושי, (ש"ל נו גם וגו׳, וכשהיו זבות ויולדות באות ממקום אחר לשילה להקריב את קיניהן, והן היו משהין מלהי והנשים לא היו והנשיט לסמוך עלייט יי שוהות יית ו היו חוזרות אלל בעליהן עד שראו קיניהן קרבין והיו טהורות לקדשים וליכנס לעזרה, מעלה עליהם שכבום, אותן מפריה ורביה (שבת ודמות הפרלוף. מלע, בית המקדש (סנהדרין קג:). נעשית לו מסכה צרה. כחשה שנעשית לרה לחברתה (שם). שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה. שתראה נפה על קבו זו: שנוניתום לפים על לה, ונשואות היו לפיכך מספר בננותו (ווורח חר:) כוחלא. לשון

חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך וא"ר "(אליעזר) אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם ההיא בנשיאי ישראל הואי דכתיב זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי ותניא זעק והילל בָן אדם יכול לכל תלמוד לומר היא בכל נשיאי ישראל ר' יוחנן ור"א דאמרי בעמי ותניא זעק והילל בָן אדם יכול לכל תלמוד לומר היא בכל נשיאי ישראל ר' יוחנן ור"א דאמרי תרווייהו ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם אמר רבי יוחנן מובה צפורגן של ראשונים מכריםו של אחרונים א"ל ריש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אף על גב דאיכא שעבוד מלכיות קא עסקי בתורה אמר ליה ייבירה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים שאלו את רבי אלעזר ראשונים גדולים או אחרונים גדולים אמר להם תנו עיניכם בבירה איכא דאמרי אמר להם עידיכם בירה ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלהא סנינא לכו דכתיב יאם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו מאי ארז אמר עולא ססמגור מאי ססמגור אמר רבי אבא בת קול כדתניא ©משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול וריש לקיש מי משתעי בהדי רבה בר בר חנה ומה רבי יִּ(אליעזר) יֹּדמרָא דארעא דישראל הוה ולא הוה משתעי ר״ל בהדיה דמאן דמשתעי ר״ל בהדיה בְשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי בהדי רבב"ח משתעי אמר רב פפא שדי גברא בינייהו או ריש לקיש הוה וזעירי או רבה בר בר חנה הוה ור"א כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל לאו היינו מעמא 🛮 א"נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב לייופת אלהים ליפת וישכן באהלי שם

> בסף והיתה רוח הקודש שורה בהם, וכיון שעלו בדלדלות, נסתלקה מהן רוח הקודש ודברי הנבואה באין להן כמלוח ארז בין היהוריה הקרט שה הדבות הרן פכר המלחים במהלמים במהלמים המהחים המהחים המהחים המהחים המהחים המהחים בהתקול בבת שהן ברו פי׳ בתקול. דאמר מר משמתו הגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ועדיין היו משתמשין בבתקול כר. אמאי לא שריא במקדש שני שכינה, דכתיב וישכון באהלי שם,

סיקרא. סיקור, לשון הבטה (שם). עקב בצד גודל. למעט בהילוכן שהיו מסתכלין בה והיא שוהה בפקיעותיה (שם). תעכסבה. כמו (משלי ז) וכעכס אל מוסר אול, והוא ארס של נחש, וקרי ליה עכס על שם שאינו מטילו אלא על ידי כעס (שבת שם). בכעוס. נחש כעוסה (שם). ג' גזרות. שדה מחרש, עיין מהיה, ולבמוס יער (שם). כנגד ג' עבירות. בשחד ישפוטו, במסוי יורו, ונכיאיה בכסף יקסמו (שש). יהב ליה ידא. שישען ר' שמעון בן לקיש עליו ויצא לשפת הנהר (קדושין דג.). דמרא דארעא דישראל הוה. בקי מכל סבריו (גיטין יט:) בקי במראות דם מכל סכמי ארץ ישראל (נדה ב:).

תוספות ישנים לא הוה מישתעי ריש לקיש בהדיה. כלומר לא היה פותח לדבר עמו בשום מילתא דבדיחותא. אבל מלינו בכתובות פרק שני וכה. בז שדיבר עמו שמעת מיליה דבר נפחא כוי.